

Til: Klima- og miljødepartementet
Kopi: Energidepartementet

Vår dato 3.5.2026
Deres dato: [Dato]
Vår referanse VP/KCL
Deres referanse [Ref. nr.]

Høringssvar - Forslag om endring i vannforskriften

1. Innledning og oppsummering

Fornybar Norge viser til [høringsnotat](#) 4.2.2026 med forslag til endringer i vannforskriften, hvor Klima- og miljødepartementet (KLD) ber om innspill til forslagene. Fornybar Norge takker for muligheten til å komme med innspill til forskriftsendringen.

Fornybar Norge representerer fornybarnæringen i Norge, herunder blant annet de største vannkraftselskapene. Fornybar Norges innspill kan oppsummeres som følger:

- Vi støtter forslaget om at vannforskriften i større grad følger ordlyden i vanddirektivet.
- Vi har ingen merknad til endring i §§ 8 og 9 om bruk av fristutsettelse, utover at det bør presiseres av KLD at økologisk respons er å anse som «naturforhold» som gir grunnlag for fristutsettelse.
- Vi støtter forslaget om endring i ordlyden i § 25 e, og at den regelmessige gjennomgangen er knyttet til de samlede juridiske virkemidlene og hvorvidt disse er tilstrekkelig for å kunne nå miljømålene.
- Vi støtter forslaget om endring i § 29 om at også tiltaksprogrammet skal oversendes direktoratene for godkjenning, sammen med vannforvaltningsplanene.

2. Fornybar Norges vurdering av endringsforslagene

2.1. Endring i vannforskriften §§ 8 og 9

Departementets forslag

Departementet viser til at dagens vannforskrift tillater fristutsettelse, dersom ikke alle nødvendige forbedringer i vannforekomstens tilstand med rimelighet kan oppnås innen planperioden på grunn av tekniske årsaker, uforholdsmessige kostnader eller naturforhold.

I vannforvaltningsplanene som gjelder fra 2028 til 2033 og etterfølgende planperioder, vil det etter vanddirektivet artikkel 4 nr. 4 ikke lenger kunne fastsettes utsatt frist på grunn av tekniske årsaker eller

urimelige kostnader. For at vannforskriften skal være i tråd med kravene i vanddirektivet også etter gjeldende planperiode, må vannforskriften §§ 8 og 9 endres.

Departementet foreslår at ordlyden i § 8 første ledd endres ved at «i utgangspunktet» tas ut av bestemmelsen. Departementet vurderer at dette ikke lenger er nødvendig å presisere nå som muligheten for å fastsette utsatt frist snevres inn. Videre foreslår departementet at § 8 annet ledd utgår. Annet ledd vil ikke være i overensstemmelse med vanddirektivet artikkel 4 nr. 4 for planperioden fra 2028 til 2033 og etterfølgende planperioder.

Departementet foreslår en ny § 9 som lyder «Fristen i § 8 kan forlenges med sikte på gradvis måloppnåelse dersom naturforhold gjør at en forbedring av vannforekomsten innen fristen ikke lar seg gjennomføre, og det ikke forekommer ytterligere forringelse av tilstanden i den berørte vannforekomsten.»

Fornybar Norges vurdering

Fornybar Norge ser at ordlyden i EUs vanddirektiv medfører at Norge ikke kan tillate fristutsettelse etter 2033 begrunnet i tekniske årsaker eller urimelige kostnader, og at vannforskriften må justeres for å reflektere dette. Fristutsettelse kan kun tillates ut over den fastsatte fristen om det begrunnes i naturforhold.

Det er viktig å sikre at vannforskriften bidrar til helhetlig vassdragsforvaltning, som ivaretar hensynet til miljøforbedringer men samtidig tillater samfunnsnyttig bruk av vassdragene. Norske myndigheter har ved implementeringen av vanddirektivet delt opp vassdragene i svært mange vannforekomster sammenlignet med andre EU-land. Dette medfører at det er mange sterkt modifiserte vannforekomster og mange vannforekomster som har unntak fra miljømålene, enten fristutsettelse eller mindre strenge miljømål. Dette gjelder spesielt vannforekomster påvirket av vannkraft. Endringen som foreslås i vannforskriften medfører at adgangen til bruk av fristutsettelse snevres inn, som igjen kan medføre økt bruk av mindre strenge miljømål. Fornybar Norge mener det er viktig at miljømålene fastsettes i tråd med nasjonale føringer, og sikrer en riktig balanse mellom miljøforbedringer og hensynet til kraftproduksjon og forsyningsikkerhet. Vi vil også be myndighetene vurdere om dagens inndeling i vannforekomster er hensiktsmessig. Fornybar Norge foreslår at myndighetene vurderer om antall vannforekomster kan reduseres og spesielt ser på om de små vannforekomstene kan slås sammen. Statistikk viser at naturlige vannforekomster er mye lengre enn de sterkt modifiserte. Videre er vannforekomster som har unntak fra miljømålene ofte enda kortere. Antallet vannforekomster medfører at Norge bruker mindre strenge miljømål mer enn andre EU-land. Det bør vurderes konkret om miljømålet godt økologisk potensial kan oppnås i flere av disse. Større og færre vannforekomster kan redusere arbeidsmengden og risikoen for feil.

Fornybar Norge vil påpeke at tiden fra et avbøtende tiltak er gjennomført til det får en økologisk effekt ofte ikke vil være umiddelbar. For eksempel vil det ta noe tid før slipp av minstevannføring i en tidligere tørrlagt elvestrekning medfører endringer i den økologiske tilstanden. Den økologiske effekten av et tiltak kan ta lang

tid, gjerne lenger enn en enkelt planperiode på seks år. Etter miljømål er fastsatt, er det nødvendig med pålegg etter sektorlovgivningen, som kan kreve utredning og saksbehandling. Deretter vil kraftverkseier måtte utarbeide detaljplan som skal godkjennes av myndighetene, før eventuell ombygging av kraftverket kan starte. Før bygging kan iverksettes vil konsulent og entreprenør måtte anskaffes. Når tiltaket er gjennomført vil det ta ytterligere tid før den økologiske responsen er målbar. Fornybar Norge forutsetter derfor at responstid vil anses som et naturforhold, og foreslår at KLD i veileder/forarbeider til forskriften presiserer dette. Når et avbøtende tiltak er fysisk gjennomført, vil dermed begrunnelsen for fristforlengelsen ikke falle bort før det har gått tilstrekkelig tid til at den økologiske responsen kan måles.

Ikke minst er det slik at de fleste vannforekomster har flere påvirkninger, f.eks. klimaendringer, avrenning og flomforbygging. Vandrende arter kan forflytte seg mellom flere vannforekomster og kan være eksponert for mange ulike påvirkninger. Dette gjør det svært utfordrende å avgjøre hvorvidt et tiltak i en sektor har økologisk effekt for vannforekomsten eller ikke. For eksempel er det vanskelig å vurdere effekten av tiltak på anadrome arter, som i tillegg til å leve deler av livet i ferskvann, utsettes for ulike påvirkninger i sjøfasen, bl.a. fra oppdrettsanlegg.

Oppsummert støtter Fornybar Norge endringen § 8 og 9, da endringen anses å være nødvendig for å sikre samsvar med ordlyden EUs vanndirektiv. Samtidig foreslår Fornybar Norge at norske myndigheter vurderer inndelingen av vannforekomster, nå som adgangen til å bruke unntak snevres inn. Videre foreslår vi at KLD presiserer at økologisk respons er å anse som «naturforhold».

2.2. Endring i vannforskriften § 25

Departementet foreslår følgende ordlyd i vannforskriften § 25 (endringer i kursiv):

«kontroll med uttak av ferskvann og grunnvann og magasinering av overflatevann, herunder ett eller flere register over vannuttak, og krav om tillatelse. Disse kontrolltiltakene skal gjennomgås regelmessig og om nødvendig oppdateres. Unntak fra kontrolltiltakene kan gis for uttak og magasinering som ikke forringer tilstanden eller vanskeliggjør måloppnåelse i berørte vannforekomster.»

Om begrepsbruk: "kontroll" og "kontrolltiltak"

Fornybar Norge vil bemerke at departementet både bruker begrepene «kontroll» og «kontrolltiltak» i bestemmelsen. I den engelske versjonen brukes kun «controls». Ordlyden sikter etter Fornybar Norges vurdering til at medlemsstatene må ha konkrete virkemidler for å kontrollere vassdragstiltaks miljøpåvirkning. Fornybar Norge mener «kontroll» bør endres til «kontrolltiltak», da det bedre reflekterer at det er virkemidler det er snakk om, herunder lover, forskrifter mv.

Om tillatelsesordninger

Departementet viser til at kravet om tillatelse omfatter tillatelse gjennom generell lovgivning eller konsesjon i medhold av slik lovgivning. Eldre tiltak som ikke tidligere trengte tillatelse, er plassert i den første kategorien, jf. vannressursloven § 66. I tillegg kan slike eldre tiltak innkalles til konsesjonsbehandling ved særskilt behov. Fornybar Norge er enig i denne vurderingen.

Departementet foreslår videre et unntak fra kontrolltiltakene for tiltak som ikke forringer tilstanden eller vanskeliggjør måloppnåelse i en berørt vannforekomst. Departementet viser til at dette vil gjelde for vassdragstiltak som ikke utløser konsesjonsplikt etter vannressursloven § 8. Vi støtter dette forslaget, da det vil sikre at forvaltningens ressurser, både føring av register og krav om tillatelse, fokuseres på anlegg som faktisk påvirker tilstanden.

Regelmessig gjennomgang av kontrolltiltakene

Departementene oppgir at det i dag foretas en regelmessig gjennomgang av virkemidlene i forbindelse med rulleringen av vannforvaltningsplaner. Dersom gjeldende virkemidler ikke er tilstrekkelige for å gjennomføre de planlagte tiltakene for å oppnå miljømålene eller opprettholde miljøtilstanden, synliggjør vannregionene dette i tiltaksprogrammet. Departementene foreslår en endring i forskriften som medfører at også tiltaksprogrammet skal oversendes Miljødirektoratet sammen med vannforvaltningsplanen, for å muliggjøre en mer utførlig gjennomgang av foreslåtte tiltak og virkemidlene for å gjennomføre tiltakene.

Miljødirektoratet og NVE skal evaluere om de juridiske virkemidlene gir tilstrekkelig grunnlag for å nå miljømålene, eller om det er behov for justeringer og eventuelt supplering med nye virkemidler. Videre skal KLD og ED beslutte om det er behov for å oppdatere eller fastsette nye virkemidler i løpet av planperioden i forbindelse med sin godkjenning av vannforvaltningsplanene. På denne måten vil det foretas en regelmessig gjennomgang av juridiske virkemidler på både direktorats- og departementsnivå, i tillegg til den konkrete vurderingen som gjøres av vannregionene og som gjennomgås av direktoratene.

Fornybar Norge støtter forslaget, da det fremgår av vanddirektivet at en slik regelmessig vurdering er nødvendig. Fornybar Norge vil peke på at departementene til enhver tid kan foreslå endringer i kontrolltiltakene om de mener disse ikke er tilstrekkelig for å nå miljømålene. Det som ev. er merverdien ved en slik regelmessig gjennomgang bør derfor knyttes til ev. vesentlige mangler som ikke ellers ville blitt oppdaget. Det vil fortsatt være viktig at departementene gjør en grundig kost/nytte vurdering av behovet for ev. nye juridiske virkemidler for vassdrag påvirket av vannkraft. Fornybar Norge vil bemerke at virkemidlene for å regulere norske vassdrag er omfattende og vurderes dekkende, jf. også departementenes tidligere brev til ESA.

Tydeliggjøring av § 25 syvende ledd – Innslagspunkt for ytterligere undersøkelse mv.

Departementet foreslår å justere § 25 syvende ledd, slik at den i større grad reflekterer forpliktelsene i vanddirektivet. Fornybar Norge støtter endringen.

Departementet viser til at endringen senker terskelen for når ytterligere undersøkelser og tiltak skal vurderes. De peker på at det er tilstrekkelig at data indikerer at det ikke er realistisk at målene nås. Det vil si at data må vise at det er betydelige avvik fra dagens tilstand til oppfyllelse av miljømålene og prognoser tyde på at disse avvikene ikke vil bli tilstrekkelig redusert innen den fastsatte tidsfristen. Departementene viser til at de vil bruke de statlige overvåkingsprogrammene for å gjennomføre disse undersøkelsene.

Departementet viser til at supplerende tiltak som er nødvendig for å oppnå miljømålene skal fastsettes. Etter vannforskriften § 25 sjette ledd treffes vedtak om gjennomføring av enkelttiltak av ansvarlig myndighet etter relevant lovgivning. Fornybar Norge vil understreke viktigheten av at tiltaksprogrammet kun skal vurdere *behovet* for ev. nye tiltak for å nå miljømålene. Pålegg av ev. nye tiltak rettet mot vannkraftselskaper må vurderes på ordinær måte av sektormyndighetene og sikre nødvendig høring og medvirkning før de ev. fastsettes.

2.3. Endring i vannforskriften § 29

Departementet foreslår en endring i § 29 der også tiltaksprogrammet skal oversendes Miljødirektoratet. Miljødirektoratet skal i samråd med NVE og andre berørte direktorater sikre at nasjonale føringer innenfor det enkelte direktorats ansvarsområde er fulgt opp, og at forskriftens krav er fulgt.

Fornybar Norge støtter forslaget. Fornybar Norge vil presisere at vi anser tiltaksprogrammet som det fysiske vedlegget til vannforvaltningsplanene, som er basert på et uttrekk av Vann-nett, og at alt som ligger i Vann-nett ikke tilsvarer tiltaksprogrammet, og ber departementet tydeliggjøre dette i veiledning.

2.4. Øvrige merknader

Det er ikke oppgitt når ny forskrift trer i kraft. Fornybar Norge antar at den vil tre i kraft i løpet av 2026, og dermed at de nye bestemmelsene vil få betydning for planene som er underarbeidelse nå og godkjennes i 2027/2028. Vi ber om at forvaltningen sikrer at berørte parter får anledning til medvirkning rundt ev. endringer i planene som utløses av forskriftendringene, f.eks. om planene etter endringen vil inkludere nye tiltak eller endringer i virkemidlene.

Vennlig hilsen
Fornybar Norge

Vegard Pettersen
Bransjedirektør bærekraft

Katrin Charlotte Lervik
Bransjedirektør vannkraft

